

Česká školní inspekce

Středočeský inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Dětský domov, Sázava, Benešovská 7

Benešovská 7, 285 06 Sázava

Identifikátor školského zařízení: 600 027 830

Termín konání inspekce: 4. – 9. prosince 2003

Čj.:	02-1864/03-5106
Signatura:	sb1px516

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- ❖ personálních a materiálně-technických podmínek vzdělávací a výchovné činnosti v zařízení od školního roku 2000/2001 do školního roku 2003/2004 k datu inspekce
- ❖ průběhu a výsledků výchovně-vzdělávací činnosti v zařízení na základě dodržování zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně-výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona do školního roku 2003/2004 k datu inspekce

CHARAKTERISTIKA ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Dětský domov, Sázava, Benešovská 7 (dále jen dětský domov, DD) je školské výchovné zařízení, do kterého jsou umísťovány děti ve věku od tří do osmnácti let, případně do ukončení přípravy na budoucí povolání, a to na základě soudem vydaného předběžného opatření anebo nařízené ústavní výchovy. Zařízení rovněž poskytuje přímé zaopatření zletilým nezaopatřeným osobám po ukončení výkonu ústavní výchovy, které se připravují na budoucí povolání za podmínek sjednaných ve smlouvě mezi nezaopatřenou osobou a zařízením.

Stanovená kapacita dětského domova (28 dětí) nebyla v době konání inspekční činnosti překročena a počet evidovaných dětí (celkem 24 ve třech rodinných skupinách) byl v souladu s předpisy.

Zřizovatelem dětského domova jako příspěvkové organizace je Středočeský kraj, Zborovská 11, 150 21 Praha 5.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM K ÚČELU A PŮSOBNOSTI ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Ředitelka dětského domova i vedoucí vychovatelka splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, vzdělání ostatních pedagogických pracovníků (včetně vychovatelek na mateřské dovolené) je rovněž v souladu s požadavky právního předpisu.

V současné době dokončuje ředitelka a dva vychovatelé vysokoškolské studium speciální pedagogiky. Uskutečňuje se další vzdělávání pedagogických pracovníků, i když žádný z pedagogů zařízení není absolventem uceleného specializovanějšího psychologického nebo psychoterapeutického výcviku. Z přehledů vychovatelů navštívených akcí i z plánů dalšího vzdělávání vyplývá, že výběr studijních témat vychází ze zájmu výchovných pracovníků a je v souladu s potřebami zařízení. Vedení DD se snaží o specializaci v dalším vzdělávání vychovatelů. Z převážně jednodenních seminářů a školení předávají účastníci teoretické poznatky na pedagogických radách ostatním. Praktické a komplexnější využívání těchto poznatků ve výchovně-vzdělávací činnosti DD bylo patrné pouze při rukodělných a výtvarných činnostech. Časové rozvržení práce vychovatelů podléhá sestavenému harmonogramu, v praxi dochází k častým změnám vlivem nemocnosti, čerpání volna apod.

Kolektiv pedagogických pracovníků DD je poměrně stabilizovaný. I přes tuto skutečnost vedení DD přistoupilo v kontrolovaném období (v každém ze školních let 2001/2002, 2002/2003 a 2003/2004) k personální změně vychovatelů u všech výchovných skupin. Toto opatření bylo ředitelkou zdůvodněno personálně-organizačními změnami. V zařízení pracuje

pět mužů, dva vychovatelé (jeden na celkový a druhý na čtvrtinový úvazek), údržbář a dva občané vykonávající civilní službu. Je tím posílen mužský prvek ve výchově, avšak přítomnost občanů vykonávajících civilní službu při nočních službách ve skupinách s dospívajícími dívkami není vhodná. Podíl nepedagogických pracovníků na výchově dětí je přiměřený a obvyklý v tomto typu zařízení.

Poradním orgánem ředitelky je pedagogická rada. Schází se pravidelně jednou v měsíci, v případě potřeby se konají mimořádné pedagogické rady. Záznamy svědčí o řešení organizačních a provozních záležitostí. Poznámky k výchovné problematice a hodnocení dětí jsou obecné, jednoslovné a jsou orientovány pouze na přípravu na vyučování a chování. Pedagogická rada přijímá velmi často výchovná opatření k posílení kázně. Ta nejsou vždy zaznamenávána do osobních spisů. Pochvalná opatření, která mají na děti pozitivní vliv, uděluje pedagogická rada sporadicky. Ze zápisů z pedagogických rad je zřejmá malá iniciativa a spoluúčast vychovatelů na rozhodování v odborných a metodických záležitostech, formálně jsou zápisy vedeny chronologicky v knize a nevykazují známky dodatečných zásahů.

Vedením a organizací výchovného procesu se zabývají i provozní porady, individuální pohovory ředitelky DD a vychovatelů s třídními učiteli dětí, případně výchovnými poradci a řediteli škol, mistry odborného výcviku, vedoucími zájmových útvarů a pracovníků specializovaných pracovišť.

V DD působí vychovatelka proškolená v oblasti prevence drogových závislostí. Nemá stanoveny kompetence, nepodílela se na vypracování *Minimálního preventivního programu*, z ostatních dokumentů, rozhovorů a průběhů činností nebyla patrná její systematická preventivní činnost v zařízení. Dokument *Minimální preventivní program*, vypracovaný ředitelkou, je nekonkrétní, není pravidelně vyhodnocován a dále rozpracován pro výchovně-vzdělávací činnost. Na preventivní činnosti se podílí keramický kroužek, organizovaný DD, další aktivity programu realizují spolupracující instituce mimo DD.

Kontrolní činnost není plánována systematicky, nevychází z analýz výsledků předchozích zjištění. Vedení uskutečňuje kontrolní činnost především častými neformálními vstupy do výchovně-vzdělávacího procesu i provozu. Ředitelka i vedoucí vychovatelka uskutečňují minimum hospitací, za kontrolované období nepředložily dostatek prokazatelných záznamů z hospitační činnosti. Pedagogická dokumentace není pravidelně a prokazatelným způsobem kontrolována. S obecnými výsledky kontrol jednotlivých činností nejsou seznamováni všichni pracovníci. Systém vedení pracovníků není plně funkční z důvodu málo efektivní kontrolní činnosti, i když se ředitelka zařízení věnuje a přichází s inspirativními nápady a podněty ke zlepšování výchovné práce.

Personální podmínky vzdělávací a výchovné činnosti jsou vzhledem k účelu a působnosti zařízení dobré.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM K ÚČELU A PŮSOBNOSTI ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ
--

DD má k dispozici tři obytné budovy, garáž a keramickou dílnu. Součástí objektu je také dvůr, sportovní a dětské hřiště s vybavením. Zařízení využívá k rekreačním činnostem travnatou stráž v sousedství, která je v majetku města Sázavy. Hlavním objektem je zrekonstruovaná dvoupodlažní budova, ve které jsou umístěny dvě rodinné skupiny, kanceláře, školní kuchyň s jídelnou, sociální zařízení, prádelna s mandlovnou, sklepní prostory. V prvním ze dvou menších objektů vedle hlavní budovy se nachází garsoniéra pro zletilé svěřence, druhý je vyčleněn pro třetí rodinnou skupinu. Z hlediska potřeb výchovně-

vzdělávacího procesu jsou využívané prostory dostačující a prostředí DD působí pozitivně při výchově dětí.

Vybavení DD je na dobré úrovni, společné místnosti první a druhé rodinné skupiny jsou opatřeny novějším, praktickým nábytkem. Kuchyň obou skupin je poměrně málo prostorná, vybavená standardním způsobem. Sociální zařízení jsou vyhovující, inventář každé skupiny obsahuje vybavení a prvky pro uskutečňování rodinné výchovy. V každém z pater jsou provozní místnosti pro vychovatele, šatny prádla a ošacení dětí, společný prostor pro setkání, hry a zájmové činnosti. Ložnice jsou vybaveny starším zachovalým nábytkem. Děti nemají k dispozici vlastní pracovní stoly pro přípravu na vyučování, ale každé má svůj osobní prostor. Veškeré společné prostory hlavní budovy působí esteticky, zabydleně a útulně. Při prohlídce prostor v době inspekce bylo všude vhodné osvětlení, místnosti byly uklizené, dostatečně větrané. Jídlna v přízemí působí velmi příjemně, je využívána pro stravovací a společenské účely. Dvě další budovy uvnitř areálu jsou opatřeny starším a opotřebovaným nábytkem, kuchyně a provozní prostory jsou nedostatečně vybaveny vzhledem k přípravě starších dětí pro samostatný život. Prostory zde působí již méně útulně.

Vybavení pro mimoškolní činnost je velmi dobré. Každé dítě má své vlastní kolo, vybavení na lyžování a bruslení. DD je částečně vybaven pomůckami pro turistickou, vodáckou a horolezeckou činnost. Standardní je výstroj pro běžné sporty a rekreaci dětí během roku i o prázdninách. Kvalitních pomůcek a materiálu pro uskutečňované výchovné složky a zájmovou činnost dětí je vyhovující množství.

Ředitelka má přehled o materiálním vybavení DD, který vychází ze znalosti zařízení, ze sledování, z prováděných inventur apod. Další podněty jsou získávány od jednotlivých vychovatelů a ostatních pracovníků.

Materiálně-technické podmínky DD jsou velmi dobré.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM K ÚČELU A PŮSOBNOSI ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Výchovně-vzdělávací činnost školského zařízení

Povinná i další vnitřní dokumentace vychází z materiálu *Koncepce DD v Sázavě na rok 2003 – 2005* ze dne 20. 12. 2002 a navazujícího *Dodatku č. 1* z 9. 10. 2003. Ve *Vnitřním řádu* jsou stanoveny podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací činnosti a péči a o způsobech uplatňování práv a povinností vymezených dětem a osobám odpovědným za výchovu. Na vnitřní řád navazuje *Organizační řád* a *Výchovně-vzdělávací plán Dětského domova v Sázavě na školní rok 2003-2004*. Ve vnitřním řádu jsou některá nadbytečná ustanovení a jsou v něm nevhodně stanoveny striktní zákazy návštěv restaurací, hotelů a občerstvovacích stánků. Věková hranice pro možnost samostatných vycházek je nepřiměřeně omezující nad rámec zákona. Ředitelka vydala Vnitřní řád zařízení, aniž byl schválen příslušným diagnostickým ústavem - 27. června 2003 byl sice ředitelkou požádán bez odezvy Dětský diagnostický ústav v Dobřichovicích o schválení řádu, ale úpravou podrobností výkonu ústavní výchovy dle vyhlášky s účinností od 22. září 2003 spadá DD pod územní působnost Dětského diagnostického ústavu v Praze 4 a ten dosud nebyl požádán o bezodkladné vydání svého stanoviska k návrhu vnitřního řádu. Výslovně jsou práva dětí stanovena v čl. 12 vnitřního řádu, v další dokumentaci jsou formulace spíše implicitní. Záležitost víkendových odjezdů vnitřní řád neřeší. Analýzou dokumentace rodinných skupin ČŠI zjistila, že všechny odjezdy proběhly na základě souhlasu příslušných orgánů péče o dítě a byly řešeny individuálně.

V dokumentaci je zachycen průběh výchovy a vzdělávání vhodně inovovaným systémem, zavedeným od školního roku 2001/2002. Individuální programy rozvoje osobnosti dětí vycházejí z doporučení odborných pracovišť a s účastí vedení DD a vychovatelů stanovují výchovné cíle a metody dalšího působení. Spolupráce s institucemi vně domova je velmi dobrá. Z dokumentace vyplývá, že partnery jsou pouze akreditovaná pracoviště.

Struktura denních činností je přiměřená věku i aktuální situaci dětí, psychohygienická hlediska jsou dodržována. Praktický výkon činností je velmi dobrý a komplexní, i když formální stanovení opomíjí některé aspekty, např. spoluúčast na přípravě stravy (příprava jídel není v denním režimu, ale provádí se). Nastavení informačního systému vůči osobám odpovědným za výchovu je funkční, vychovatelé pravidelně písemně informují o situaci dětí, rezerva je v soustavné kontrole realizování korespondence, případně telefonických kontaktů, dokladujících zájem odpovědných osob o dítě. Svěřenci se bezproblémově obrací na své vychovatele a další pracovníky DD. Aktuální informace trvalejšího charakteru jsou zaznamenány na nástěnkách a vývěškách, které jsou organickou součástí vybavenosti jednotlivých skupin. Spoluspráva je stanovena, její praktický vliv na dění v DD je malý. Děti samy necítí výrazněji potřebu realizace svých přání jejím prostřednictvím a i když je spoluspráva součástí výchovy k samostatnosti, je její podpora pedagogy spíše okrajovou záležitostí.

Průběh výchovně-vzdělávacích činností školského zařízení

Vychovatelé vytvářejí podmínky pro podporu sebedůvěry a všestranného osobnostního rozvoje dětí, jejich práva jsou dodržována. Tato činnost se realizuje více na základě empatie a zkušenostního přístupu k výchovné činnosti než na základě dodržování stanovených norem. Proto i tam, kde je toto stanovení chybné (např. věkové omezení vycházek, mechanické buzení enuretiků, zákaz návštěvy restaurací apod.), nerespektováním normy vytvářejí vychovatelé podmínky pro přirozený běh života a aktivní účast dítěte ve společnosti. Projevy deprivace, patrné u některých nejmladších dětí, byly přiměřené délce pobytu v zařízení a sociální diagnóze. Pedagogické přístupy vychovatelů zohledňovaly věk i individualitu dětí.

Týdenní plánování rámcově postihuje činnosti, stanovené výchovně-vzdělávacím plánem. Rozpracování je někdy schematické a formální. Stejnorodá věková skladba ztěžuje práci ve třetí skupině, která se skládá z dětí dojíždějících na internáty s celotýdenním pobytem. Některé nejsou přítomné v DD ani o všech víkendech. Vhodně na tuto nestandardní situaci reaguje dodatek koncepce výhledovým sestavením skupiny jako přirozeného celku z dětí více věkových kategorií. Jeho realizace je plánována na příští školní rok jako reakce na změnu věkového složení při propuštění některých dětí. Ve sledovaných činnostech je patrný přiměřený zájem dětí o zvolenou práci nebo zábavu i respektování jejich individuálních potřeb. V souladu se školním zařazením dětí je také vyváženost přípravy na vyučování s orientací na pracovní a rukodělnou činnost.

Sledované činnosti jsou dobře materiálně zabezpečené, ať již se jedná o ranní hygienu, přípravu do školy, v období inspekce aktuálně probíhající výrobu drobných vánočních předmětů, odpočinkovou, rekreační nebo individuální zájmovou činnost. V případě potřeby vychovatelé vhodně improvizují při využívání prostorů v DD, aktivita dětí se neomezuje jen na vlastní prostředí jedné skupiny.

Prostředí pro činnosti je upravené, čisté. Umožňuje také alternativní činnosti pro děti, které se zabývají individuální aktivitou. Vychovatelé a ostatní pracovníci se svým přístupem spolupodílí na vytváření psychohygienicky vhodného klimatu pro děti. Ke tvorbě ustáleného známého prostředí, které dodává dětem pocit jistoty a intimního soukromí, jsou využity pro zpestření také méně obvyklé prostředky, např. aromaterapie. Relaxaci a odpočinku je věnována přiměřená péče.

V motivování dětí používají vychovatelé pozitivní přístupy. Bylo zřejmé akceptování ustálených vnitřních pravidel, stanovených ředitelkou DD na základě zákona č. 109/2003 Sb. a snaha o předcházení konfliktům jak ze strany vychovatelů, tak dětí. ČŠI neshledala pochybení v oblasti represivních opatření (trestání dětí). Příprava na povolání je u žáků základní školy koordinována s působením školní výchovné poradkyně, škola i DD hodnotí vzájemnou spolupráci jako účinnou a prospěšnou. Vnitřní systém hodnocení dětí zaznamenává dlouhodobé tendence a slouží více informování vychovatelů, než přímému působení na děti. Vzhledem k absenci např. psychologického výcviku pedagogů není dosud nastaven systém večerního nebo skupinového hodnocení. Při denních činnostech využívali vychovatelé většinou průběžných hodnotících soudů s přiměřenou citlivostí. V diskusi inspektorů s dětmi všech skupin se projevila spokojenost s hodnotícím systémem a znalost jeho zvykových norem.

Na vytváření atmosféry DD se podíleli všichni zaměstnanci svými přístupy a děti pozitivní akceptací své situace. Komunikace byla převážně klidná, bylo zřejmé oboustranné respektování daných pravidel. Ve vzájemných vztazích byla patrná znalost sociální struktury a ztotožnění se s ní. Deklarované nároky dětí byly realistické, přístup dospělých vstřícný. Přirozená autorita vychovatelů se uplatňovala při řešení sporných situací vhodným způsobem při respektování názoru dětí.

Praktický průběh činností první a druhé rodinné skupiny vhodně podporoval osobnostní rozvoj a utváření sociálních kompetencí dětí, příprava činností a jejich administrativní zpracování mají ještě rezervy. Současná organizace a složení třetí skupiny znesnadňuje systematické výchovné působení. Celkově je průběh vzdělávání a výchovy v DD dobrý.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení a zřizovací listina

Zřizovací listina je v souladu s Rozhodnutím o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Zřizovací listina vydaná Středočeským krajem pod čj. OŠMS/5911/2001 dne 6. 12. 2001
2. Rozhodnutí MŠMT o změně zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení vydané pod čj. 12 351/02-21s účinností od 6. 12. 2001
3. Vnitřní řád čj. 675/2002 s účinností od 1. 7. 2002
4. Organizační řád, čj. 409/2003 s účinností od 31. 8. 2003
5. Provozní řád, čj. 730/2001 s účinností od 1. 9. 2001
6. Výchovně-vzdělávací plán DD na školní rok 2003/2004, čj. 408/2003 s účinností od 1. 9. 2003
7. Koncepce DD v Sázavě na rok 2003 – 2005 ze dne 20. 12. 2002 s dodatkem čj. 469/03 ze dne 9. 10. 2003
8. Záznamy z jednání pedagogické rady ve školních letech 2001/2002, 2002/2003, 2003/2004
9. Osobní spisy dětí 1., 2. a 3. rodinné skupiny
10. Týdenní programy rodinných skupin ve školních letech 2002/2003, 2003/2004

11. Měsíční plány práce ve školním letech 2002/2003, 2003/2004
12. Personální dokumentace pedagogických pracovníků
13. Podkladová inspekční dokumentace školského zařízení
14. Minimální preventivní program

ZÁVĚR

Stabilizovanost pracovníků DD a jejich empatie jsou pozitivními rysy personálních podmínek vzdělávací a výchovné činnosti v zařízení. Některá organizační opatření při přidělování pracovních povinností v rámci zařízení nejsou vhodná. Ve spektru dalšího vzdělávání vychovatelů chybí vhodný specializovaný výcvik v psychoterapeutických technikách. Malá efektivita kontrolní a analytické činnosti je negativem personální práce a projevuje se v přetrvávání nedostatků v administraci záznamů a ve formálních chybách v dokumentaci.

Velmi dobrá úroveň materiálně-technických podmínek DD podporuje účel a působnost zařízení a umožňuje realizovat výchovně-vzdělávací činnost. Inventář a budovy jsou udržované, působí převážně útulným dojmem. Vybavenost rodinných skupin i jedinců je rovněž velmi dobrá. Rodinná výchova je podporována přiměřeně věku dětí.

Stěžejní dokument DD, kterým je Vnitřní řád, má některá chybná ustanovení. Toto negativum do jisté míry eliminuje přístup vychovatelů, kteří v praxi takováto ustanovení zpravidla nerealizují. Jednotlivým složkám výchovy je v první a druhé skupině věnována náležitá pozornost a péče. Výchovné působení ve třetí rodinné skupině je znesnadněno její věkovou skladbou.

Od inspekce v dubnu 2001 došlo k dílčímu zlepšení v celkovém vedení dokumentace, některé nedostatky přetrvávají. Výrazněji se zlepšila kvalita přímé pedagogické práce. ČŠI hodnotí zařízení jako dobré, se standardní úrovní. Dětem poskytuje prostředí pro zdravý harmonický rozvoj jejich osobnosti přiměřeně věku a individuálním potřebám.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Složení týmu	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Josef Černý	J. Černý v.r.
Členové týmu	PaedDr. Jarmila Tóthová	J. Tóthová v.r.
Další zaměstnanci ČŠI	Dana Nulíčková	

V Praze dne 29. prosince 2003

Datum a podpis ředitelky školského zařízení stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 21. 1. 2004

Razítko

Ředitelka školského zařízení, nebo jiná osoba oprávněná jednat za školské zařízení

Titul, jméno a příjmení

Podpis

Alena Nováková

A. Nováková v.r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekce do 14 dnů po jejím obdržení na adresu pracoviště vedoucího inspekčního týmu, tj. Česká školní inspekce, Pražský inspektorát, Arabská 683, 160 66 Praha 6. Připomínky k obsahu inspekční zprávy se stávají její součástí.

Hodnotící stupnice:

Stupeň
Vynikající
Velmi dobrý
Dobrý
Vyhovující
Nevyhovující

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
MŠMT, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1	-	-
Středočeský kraj, Zborovská 11, 150 21 Praha 5	13. 2. 2004	02-1123/04

Připomínky ředitelky školského zařízení

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		Připomínky nebyly podány.